

SXEDIO.GJ7

29.7.1954: Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΛΕΙ ΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΛΑΟ ΝΑ ΑΠΟΡΡΙΨΕΙ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΒΡΕΤΤΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΤΗ ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΟΤΙ ΚΑΝΕΝΑΣ ΔΕΝ ΘΑ ΗΘΕΛΕ ΝΑ ΧΑΛΚΕΥΣΕΙ ΤΑ ΔΕΣΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΘΕΙ ΜΕ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΥΣ

Στις **28** Ιουλίου **1954**, ημέρα κατά την οποία η βρετανική Κυβέρνηση προέβη σε ανακοινώσεις στις δυο βουλές στο Λονδίνο για την πρόθεση της να προσφέρει νέο σύνταγμα στην Κύπρο αλλά και τη θέση της που καθόρισε ο υφυπουργός Εξωτερικών αρμόδιος για αποικικές υποθέσεις Χένρι Χόπκινσον ότι η Κύπρος περιλαμβανόταν ανάμεσα στα εδάφη που ποτέ δεν θα αποκτούσαν την ανεξαρτησία τους, στην Κύπρο ο Κυβερνήτης Σερ Ρόμπερτ Αρμιτεϊτζ μίλησε από το κυπριακό Ραδιόφωνο και ανέλυσε τις νέες αποφάσεις.

Ο Αρμιτεϊτζ απευθυνόμενος προς τον Κυπριακό λαό τον κάλεσε να σκεφθεί ήρεμα τη νέα πρόταση της Κυβέρνησης του για εισαγωγή νέου Συντάγματος στη νήσο.

Είπε ο Κυβερνήτης:

"Θα έχετε ακούσει την ανακοίνωση με την οποία αναγέλθηκε ότι είναι σκοπός της βρετανικής Κυβέρνησης να επιτευχθεί συνταγματική πρόοδος στην Κύπρο.

Τώρα έχουμε και πάλι ακούσει, κατά τρόπο απλό και απερίφραστο την πολιτική της Βρετανικής Κυβέρνησης που καθιερώθηκε από μακρού, κατά την οποία δεν μπορεί να υπάρξει μεταβολή στην κυριαρχία επι της Κύπρου. Αλλά τη φορά αυτή η ανακοίνωση αυτή διαφέρει κατά τούτο, ότι συνοδεύεται από την πληροφορία κατά την οποία πρόκειται να εισαχθεί νέο σύνταγμα.

Από την άφιξη μου στην Κύπρο μου ενεποίησε ιδιαίτερη εντύπωση η απουσία οποιουδήποτε δημόσιου βήματος Κεντρικής Κυβέρνησης, από το οποίο να μπορούν να συζητούνται οι υποθέσεις της Κύπρου από

αντιπροσώπους του λαού της Κύπρου.

Εχω μάθει την ιστορία των γεγονότων τα οποία προκάλεσαν τη σημερινή κατάσταση, η οποία δεν είναι καθόλου ικανοποιητική και τώρα θεωρώ ευπρόσδεκτη την είδηση, την οποία έχουμε ακούσει σήμερα.

Η διακυβέρνηση των λαών είναι τέχνη, η οποία αναπτύσσεται από αιώνα σε αιώνα. Μερικά Έθνη κατά την αρχαιότητα έδιδαν ιδιαίτερη προσοχή στην τέχνη αυτή και ανέπτυξαν αρχές, οι οποίες συχνά ακολουθούνται και σήμερα. Αλλά διά μέσου των αιώνων οι απόψεις επίκοιλλαν, ευνοώντας άλλοτε την απολυταρχία τη διακυβέρνηση των λίγων που κυριαρχούσαν στους πολλούς και άλλοτε τη δημοκρατία στην οποία οι πολλοί εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους, οι οποίοι με συζήτηση και επιχειρήματα διαμορφώνουν τους νόμους, τους οποίους οι πολλοί είναι διατεθειμένοι να δεχθούν. Αλλά εφ' όσον το να κυβερνάς ανθρώπους είναι τέχνη, πρέπει να τίθεται σε εφαρμογή προτού είναι σε θέση να επιχειρήσει να φθάσει το τέλειο.

Στην Κύπρο η τέχνη του να κυβερνάς έχει περιέλθει σε αχρησία. Επί μια γενεά ο Κυπριακός λαός δεν έχει διαδραματίσει τον ρόλο που αρμόζει στη διακυβέρνηση του εαυτού του. Εχετε δημιουργήσει ικανούς, σκληρά εργαζομένους και έντιμους δημόσιους υπαλλήλους, αλλά δημόσια υπηρεσία είναι μόνο μέρος μιας οποιασδήποτε Κυβέρνησης. Οπως εξυπακούει το όνομά της, η δημόσια υπηρεσία υφίσταται για να υπηρετεί την κυβέρνηση και το κοινόν παρέχει τα μέσα με τα οποία εκτελείται η κάθε κυβερνητική πολιτική, αλλά η πολιτική αυτή πρέπει να είναι το προϊόν των επιθυμιών και των βλέψεων του λαού, οι οποίες καθίστανται γνωστές μέσω των αντιπροσώπων του".

Στη συνέχεια ο Σερ Ρόμπερτ αναφέρθηκε στα διάφορα προστατευτικά μέτρα τα οποία λήφθηκαν για το γεωργό και τον αμπελουργό, στα καλά τα οποία επέφεραν οι συνεργατικές στον τόπο και κατέληξε:

" Οι επιτεύξεις αυτές πραγματοποιήθηκαν από την

έλλειψη δημοκρατικών θεσμών. Πόσον πολύ μεγαλύτερα μπορούν να είναι τα αποτελέσματα στο μέλλον οπότε σύνταγμα που προνοεί την εγκαθίδρυση Νομοθετικού και πολυμελέστερου Εκτελεστικού Συμβουλίου, θα έχει εισαχθεί ως το πρώτο βήμα επί της οδού της συνταγματικής προόδου, τότε θα υπάρξει η ευκαιρία για ανθρώπους κάθε τάξης και επαγγέλματος να συνέρχονται και να προτείνουν σχέδια για την πρόοδο της νήσου μέσω της συνυφασμένης αυτών γνώσης των συνθηκών που επικρατούν σ' αυτήν.

Ζητώ από τον λαό της Κύπρου από κάθε άνδρα, κάθε γυναίκα, κάθε μαθητή, κάθε μαθήτριά να αντιμετωπίσει την αλήθεια, σκεφθείτε ο καθένας από σας πόσα πράγματα χάνετε τώρα, όταν λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τα σοβαρά προβλήματα, τα οποία επηρεάζουν τη ζωή του καθενός από καιρού σε καιρό τις πράξεις της Κυβέρνησης, αναμφίβολα

όχι χωρίς κάποιο λόγο. Μια γραφειοκρατία, η οποία βρίσκεται κάπως μακριά από τη δημόσια συμβουλή και επίκριση, μπορεί να υποπέσει και υποπίπτει σε σφάλματα. Παρουσιάζεται τώρα η ευκαιρία για μεταβολή της κατάστασης αυτής. Εάν ο καθένας από σας λάβει τη στερρή απόφαση ότι μόνο με την εκμετάλλευση της ευκαιρίας αυτής και της διατήρησης του ελέγχου των υποθέσεων της Κύπρου θα προοδεύσετε πολιτικά, τότε θα απορρίψετε σταθερά και αποφασιστικά οποιανδήποτε συμβουλή, η οποία μπορούσε να δοθεί σε μερικούς από σας, όπως ακολουθήσετε πολιτική, η οποία δεν αποβλέπει πρώτιστα στα συμφέροντα της νήσου Κύπρου. Είστε οι κάτοικοι της νήσου αυτής και οι υποθέσεις της είναι ύψιστης σπουδαιότητας για σας.

Υπεράνω όλων, σας ζητώ να σκεφθήτε ήρεμα τη νέα αυτή πρόταση της Βρετανικής κυβέρνησης. Γνωρίζω ότι ο λαός της νήσου αυτής είναι εύθυμος, φιλικός και οξύνους και ότι δεν θα παρασυρθεί εύκολα από πρόσωπα, τα οποία υποθάλπουν την εχθρότητα. Πιστεύω ότι θα μελετήσετε ήρεμα όταν φθάσει η ώρα, όλες τις προτάσεις και ότι μέχρι τότε,

θα συνεχίσετε το δρόμο σας, εξακολουθώντας να περνάτε την κανονικήν ζωή σας, με αγαλλίαση στις καρδιές σας και με την προσδοκία ότι το μέλλον θα επιφέρει κάτι, το οποίο θα ευεργετήσει την αξιολάπητη αυτή νήσο Κύπρο".

Στις **29 Ιουλίου 1954** συνήλθε σε έκτακτη συνεδρία το Εθναρχικό Συμβούλιο για μελέτη της κατάστασης που δημιουργήθηκε μετά τις εξαγγελίες της βρετανικής Κυβέρνησης.

Στην ουσία δεν χρειαζόταν μελέτη της πρότασης, γιατί η ιδέα για σύνταγμα στην Κύπρο θεωρείτο από τους Κυπρίους σαν ο μεγαλύτερος εχθρός και σαν το εμπόδιο προς την ένωση και την προσφυγή στον ΟΗΕ.

Μετά τη συνεδρία μάλιστα ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος σε διάγγελμα του προς τον Κυπριακό λαό, τόνισε τη βεβαιότητα ότι κανένας δεν θα ήθελε να χαλκεύσει τα δεσμά της κυπριακής δουλείας συνεργαζομένους με τους Άγγλους.

Ανέφερε ο Μακάριος:

"Κυπριακέ Ελληνικέ λαέ,

Ο Άγγλος Κυρίαρχος εν όψει της ελληνικής προσφυγής εις τα Ηνωμένα Έθνη, αφ' ετέρου δε διά να υπαρπάση αμέσως την συγκατάθεσιν του γηγενούς πληθυσμού προς παράτασιν του δουλικού κεθεσιώτους της Κύρου, εξήγγειλε χθες ως ανεμένετο, την πρόθεσιν του να εισαγάγη αποικιακόν σύνταγμα εις την Νήσον.

Ως γνωστόν συνταγματική προσφορά υφίστατο ήδη εκ μέρους της Βρετανικής Κυβερνήσεως. Ο Κυπριακός λαός με το υψηλόν δημόσιον πνεύμα και η πολιτική ωριμότητα, ήτις τον χαρακτηρίζει αυθορμήτως και ομοθύμως απέρριψε την προσφοράν εκείνην, και εις επανειλημμένας έκτοτε περιπτώσεις διεκήρυξε την προσήλωσιν του εις το μοναδικόν αυτό αίτημα την μετά της μητρός Ελλάδος Ένωσιν.

Εν τούτοις λόγω της εξελίξεως του εθνικού ημών ζητήματος και της εντεύθεν δημιουργηθείσης διά τους Άγγλους δυσαρέστου καταστάσεως, η Κυβέρνησις της Μεγάλης Βρετανίας έρχεται σήμερα να επιβάλη εκείνο το οποίον επιμόνως προσφερόμενον

μέχρι της χθες, απειποιείτο να δεχθή ο κυπριακός λαός.

Είναι κατάδηλον ότι τα ελατήρια, τα οποία εκίνησαν την Μεγάλην Βρετανίαν εις την τοιαύτην ενέργειαν δεν είναι ούτε η πρόοδος ούτε το συμφέρον του Κυπριακού λαού, τα κατά το διάστημα 76 ετών, κατοχής τόσον σκαιώς περιφρόνησιν. Αλλ' η επιθυμία της να επιβάλη το Σύνταγμα ως φραγμόν εις την ενωτικήν αξίωσιν του Κυπριακού λαού, ως μαρτυρείται και εκ παλαιότερων εν τη Βουλή των κοινοτήτων δηλώσεων Αγγλων βουλευτών και σαφώς εξάγει εξ αυτής της περι συντάγματος προκηρύξεως του κυβερνήτου.

Δεν πρόκειται σήμερον να λάβωμεν θέσιν επί του ζητήματος, διότι ο κυπριακός λαός επανειλημμένως ήδη διεδήλωσε την στάσιν του έναντι του συντάγματος όλως δε προσφάτως κατά την Παγκύπριον Εθνοσυνέλευσιν την συνελθούσαν την 23ην τρέχοντος μηνός, ότε εντόνως και μετά σταθερότητος διεκήρυξε την εμμονήν του εις τη Ενωσιν και την αντίθεσιν του προς πάσαν συταγματικήν προσφοράν ή άλλην νόθον λύσιν του εθνικού αυτού ζητήματος.

Την χαραχθείσαν ταύτην γραμμήν οφείλομεν σήμερον μετά μεγαλυτέρας πειθαρχίας να ακολουθήσωμεν, πολύ περισσότερον καθ' όσον η ιερά εθνική ημών υπόθεσις έχει ήδη λάβει την προς τα Ηνωμένα Εθνη άγουσαν όπου η Κυβέρνησις της μητρος πατρίδος μετ' αποφασιστικότητος θα διεκδικήση τα अपαράγραπτα εθνικά ημών δίκαια.

Η Μεγάλη Βρετανία δύναται ερήμην του ενδιαφερομένου λαού να εκδίδη αυθαιρέτως αποφάσεις αντιτιθεμένας προς την ηθικήν και το δίκαιον. Ουδεμία όμως δύναμις είναι ικανή να αναχαιτίση τον κυπριακόν λαόν από του να εργάζεται διά την υπεράσπισιν των καταπατουμένων δικαίων του και την άμυναν του εθνικού νόμου και της ηθικής τάξεως.

Εάν πραγματικώς η Βρετανική Κυβέρνησις επιθυμή, ως είπεν εις την προκήρυξιν του ο Κυβερνήτης, η νήσος αυτή να διοικηθή συμφώνως προς τας επιθυμίας και φιλοδοξίας του λαού της, εν μόνον

απομένει εις αυτήν να πράξη: Να αποχωρήση της Κύπρου, διότι αύτη εν τη πραγματικότητι είναι η ειλικρινής επιθυμία και επίμονος θέλησις του Κυπριακού λαού.

Με βαθείαν την συναίσθησιν των ιστορικών στιγμών, τας οποίας διερχόμεθα, ας σταθώμεν με συνέπειαν και αποφασιστικότητα έκατος επί της αγωνιστικής αυτού επάλξεως.

Ουδείς ας λιποψυχήση. Ουδείς ας φανή κατώτερος των πεπρωμένων του λαού μας. Οι Αγγλοι δεν θα αλλοιώσουν τους πόθους μας και δεν θα παραποιήσουν τα αισθήματά μας.

Ουδείς αναμφιβόλως θα θελήση διά της συμμετοχής του εις την Βρετανικήν συνταγματικήν συνωμοσίαν να συμβάλη εις την συνέχισιν του ονείδους της δουλείας της νήσου μας.

Επαγρυπνούντες επί των επάλξεων και πατάσσοντες πάντα εκδηλουμένην λιποψυχίαν ή προδοσίαν ας μείνωμεν πάντοτε προσηλωμένοι εις το μοναδικόν ημών ιδεώδες και αίτημα, την μετά της μητρός Ελλάδος Ενωσιν.

Διάπυρος προς κύριον ευχέτης

+ Ο Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Εν τη Ι. Αρχιεπισκοπή Κύπρου

29 Ιουλίου 1954".